

בבית המשפט העליון

ע"פ 3204/15

לפני: כבוד השופט א' שהם

המערער: יעקב בוזגלו

נגד

המשיבה: 1. מדינת ישראל
2. שחף פורר

ערעור על החלטתו של בית המשפט המחוזי בנצרת, מיום 16.4.2015, בתפ"ח 39977-07-13, שניתנה על-ידי כב' השופט ת' כתילי – סג"נ

תאריך הישיבה: ה' באב התשע"ה (21.7.2015)

בשם המערער: עו"ד מיקי חובה

בשם המשיבה 1: עו"ד בת-עמי ברוט

בשם המשיבה 2: עו"ד ליאת קליין

החלטה

1. לפניי ערעור על החלטתו של בית המשפט המחוזי בנצרת, מיום 16.4.2015, בתפ"ח 39977-07-13, שניתנה על-ידי כב' השופט ת' כתילי, סג"נ, בגדרה אושר לפרסם את דבר זיכוי של המערער מהאשמה שיוחסה לו, בנוסח מצומצם המסתכם בפסקה קצרה ביותר.

רקע והליכים קודמים

2. ביום 21.7.2013, הוגש נגד המערער כתב אישום לבית המשפט המחוזי בנצרת, במסגרתו יוחסו לו עבירות הבאות: אינוס, לפי סעיף 345(א)(1) לחוק העונשין,

התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); מעשה סדום, לפי סעיף 347(ב) בנסיבות סעיף 345(א)(1) לחוק העונשין; והדחה בחקירה, לפי סעיף 245(ב) לחוק העונשין.

בתכלית הקיצור יאמר, כי בכתב האישום נטען כי ביום 23.7.2012, המערער אנס את המתלוננת וביצע בה מעשה סדום וזאת ללא הסכמתה החופשית, וכן איים עליה לבל תתלונן על המעשים שנעשו בה, אם היא רוצה להישאר במקום עבודתה.

3. המערער כפר באשמות שיוחסו לו, ולפיכך התנהל משפט הוכחות שבמרכזו עמדה עדותה של המתלוננת. ביום 4.3.2015 ניתנה על-ידי בית המשפט המחוזי בנצרת הכרעת דין במסגרתה זוכה המערער מכל אשמה. בפתח פרק "הדיון", סיכם בית משפט קמא את עמדתו באשר לעבירות שיוחסו למערער, במילים אלו:

"לאחר עיבוד של מכלול הראיות והעדויות בתיק, הגענו למסקנה כי המאשימה לא הרימה את הנטל המוטל עליה, וכי אין ליתן אמון בגרסתה של המתלוננת. גרסה זו, כפי שנראה להלן, היא גרסה בלתי סבירה, מתפתחת, בעיקר תוך תגובה לראיות ולעדויות שהוטחו בפני המתלוננת, וקיימים בה בקיעים לא מעטים. בנוסף לכך, עלה בליבנו החשש, המבוסס היטב בחומר הראיות, כי טענותיה של המתלוננת כלפי [המערער] מקורן ברצון לנקום בו על יחסו כלפיה, הן במישור האישי והן במסגרת יחסי העבודה. צירופם של אלה, קרי – הבקיעים בגרסה והחשש כי המניע לתלונה הוא רצונה של המתלוננת לנקום [במערער], מעלה ספק רב באשר לאמיתות התלונה. מן הצד השני, ראינו ליתן אמון מלא בגרסת [המערער], ועל כן מתחייב לדידנו זיכוי המוחלט" (פסקה 4 להכרעת הדין).

ועוד נקבע בהכרעת הדין, כי "נפלו פגמים מהותיים באופן ניהול החקירה בתיק; כאשר לא נחקרו עדים רלוונטיים; ולעיתים לא נשאלו שאלות מתבקשות. זאת, באופן שיש בו לפגוע בחקר האמת ובהגנת [המערער]" (פסקה 6 להכרעת הדין).

4. ביתר פירוט, נקבע כי המתלוננת לא אמרה אמת, או למצער לא דייקה, באשר להתדרדרות שחלה, כביכול, במצבה הנפשי לאחר אירוע האונס הנטען, ובאשר לפנייתה לטיפול נפשי עקב האירוע (פסקה 89 להכרעת הדין). כמו כן, המתלוננת לא העידה אמת בכל הנוגע לטיפול תרופתי שקיבלה, ופנייתה לסדנה מסוימת, שכונתה "סדנת ההתקדשות" אינה קשורה "לטרואומה מינית שהמתלוננת חוותה, לכאורה, אלא לקשייה במציאת זוגיות יציבה, וניסיונה של המתלוננת לטעון אחרת מחזק את התרשמותנו באשר לחוסר אמינותה" (פסקה 93). קביעה נוספת של בית משפט קמא נוגעת למניע

להגשת התלונה, ונאמר, בהקשר זה, כי "מתקבלת תמונה מטרידה אשר יש בה ללמד על קשר אפשרי בין הגשת התלונה ליחסי העבודה, ועל רצונה של המתלוננת לנקום [במערער]" (פסקה 94). ועוד נקבע, כי "לא השתכנענו כי מדובר בתלונת אמת, ולדידנו את הרצון לנקום [המערער] ניתן להסביר במנותק מאירוע האונס הנטען... קיומו של מניע להפללת [המערער] ולנקמה בו מחזק את התרשמותנו, כי לטענותיה של המתלוננת בדבר אונס אין אחיזה במציאות" (פסקה 112). קביעה נוספת בהכרעת הדין שהיא, לטעמי, מטרידה ביותר, מופיעה בפסקה 121 להכרעת הדין: "פעולותיה של המתלוננת בסמוך לפני הגשת התלונה מעלות לטעמנו חשש לשיבוש הליכי חקירה ובידוי ראיות. מן הראוי היה לברר במהלך החקירה על שום מה נחפזה המתלוננת למסור גרסה מפורטת של תלונתה לחברותיה לעבודה".

5. אשר לאופן ניהול החקירה, מתח בית משפט קמא ביקורת נוקבת על חוקרי המשטרה, אשר לא טרחו לבדוק כראוי את גרסתו של המערער, ומנגד לא התייחסו להתנהלותה הבעייתית של המתלוננת. הם נמנעו מלזמן עדים מהותיים ולא הציגו שאלות מתבקשות לחברותיה של המתלוננת. במהלך העימות בין המערער למתלוננת, החל אחד החוקרים לצעוק על המערער ולהשפיל אותו. בית משפט קמא ציין, כי מלווה אותו תחושת אי נוחות רבה "באשר למידת המקצועיות בה נוהלה החקירה במקרה דנן, ובאשר למידת האובייקטיביות של החוקרים" (פסקה 122).

6. לסיכום, קבע בית משפט קמא כי "אין ליתן אמון בגרסתה של המתלוננת, ומאידך יש ליתן אמון בגרסתו של [המערער]", ולפיכך יש לזכות את המערער זיכוי מוחלט מכל העבירות המיוחסות לו בכתב האישום. בין היתר, נאמר בפרק הסיום של הכרעת הדין, כי "התיאור הפיזי שנמסר על ידי המתלוננת הוא נעדר היגיון והתכנות...", וכי לא ניתן הסבר לכבישת תלונתה של המתלוננת, עד לאחר שנודע לה כי היא לא התקבלה לעבודה מסוימת. לפיכך, הוסיף וקבע בית משפט קמא, כי "משקל נכבד ראינו לייחס לראיות המוצקות באשר לקיומו של מניע להפללת [המערער] ולנקמה בו" (פסקה 134 להכרעת הדין).

7. בעקבות זיכוי של המערער מכל אשמה, פנה פרקליטו של המערער, עו"ד מיקי חובה, בבקשה לבית משפט קמא להתיר את פרסומה של הכרעת הדין המזכה. בהחלטה מיום 22.3.2015, קבע כב' השופט ת' כתילי, סג"נ, אשר שימש כאב בית הדין, כי הכרעת הדין שזורה בפרטים שיש בהם כדי "לחשוף את זהות המתלוננת וטיב היכרותה עם [המערער]", ועל כן הוצע כי הצדדים יגישו "נוסח מוסכם של תמצית הכרעת הדין" ממנו ייעדרו פרטים שעלולים להביא לזיהוי המתלוננת. ועוד הובהר, כי אורכו של

המסמך לא יעלה על 3 עמודים מודפסים. בעקבות החלטה זו הגיש בא-כוח המערער תמצית של הכרעת הדין, העונה, לטעמו, על הנחיותיו של השופט כתילי. ואולם, משלא היתה הסכמה לנוסח התמצית, החליט השופט כתילי, ביום 16.4.2015, להתיר לפרסום את הנוסח הבא:

"ביום 4.3.2015 ניתנה על ידינו הכרעת דין בתפ"ח 39977-04-13 מדינת ישראל נ' יעקב בוזגלו. בהכרעת הדין קבענו כי יש ליתן אמון בגרסתו של [המערער], מר יעקב בוזגלו, ולפיכך, לזכותו זיכוי מוחלט מכל העבירות אשר יוחסו לו בכתב האישום, והן: אינוס, מעשה סדום והדחה בחקירה".

על החלטה זו נסב הערעור שלפניי.

הערעור

8. בערעורו פרט המערער באריכות את הסבל שהיה מנת חלקו, למן מעצרו ביום 9.7.2013, בחשד לביצוע עבירות מין חמורות, ולאחר מכן שהותו במשך תקופה ארוכה במעצר בית מלא או חלקי. מעבר לשלילת חירותו, נטען על-ידי המערער כי הוא פוטר ממקום עבודתו, נגרמו לו הוצאות "לאין שיעור", ובתקופה זו "קרסו חייו ביחד עם שמו הטוב וכבודו", וכל זאת עקב תלונת שווא שהוגשה נגדו. בחלוף כשנתיים, שבמהלכן כל עולמו של המערער חרב עליו, הוא זוכה, לבסוף, מכל אשמה. בשלב זה, כל חפצו של המערער הוא כי הכרעת הדין המזכה תפורסם ברבים, ללא פרטים מזהים אודות המתלוננת, שאחרת "העוול הכבד והגדול שנגרם למערער, גיבנת האשמה המופרכת, לא תוסר ממנו אלמלא קול זה יהדהד בראש חוצות". המערער הוסיף וטען, כי פרסום הכרעת הדין או תמציתה יביא לחיזוק אמון הציבור במערכת המשפט, וזאת בעיקר לאור קביעותיו של בית משפט קמא באשר לקיומם של מחדלי חקירה רבים, ולניהול חקירה רשלנית בעניינו של המערער. לדידו של המערער, הנוסח שאושר על-ידי בית משפט קמא, אינו נותן מענה לזכותו הלגיטימית, כי דבר זיכוי "המהדהד" יפורסם ברבים, שכן מדובר ב"שלוש שורות אנמיות שאין בהן כדי לשפוך אור על הזיכוי, על מחדלי החקירה, על תלונת השווא, על בידוי הראיות, על המניעים ועל שורה ארוכה של כשלים נוספים שהיוו את הבסיס לכתב האישום הפסול".

לאור האמור, מבקש המערער לאשר את פרסום הכרעת הדין או את תקצירה "ללא חשיפת שמה ופרטיה של מתלוננת השווא", וזאת על מנת להשיב לו, ולו במעט, "מהכבוד שאותו בנה משך ארבעה עשורים ויותר, ונלקח ונגזל ממנו".

תגובת המשיבות לערעור

9. המשיבה 1 (להלן: המשיבה), מתנגדת לקבלת הערעור ולטענתה הנוסח שהותר לפרסום "מאזן באופן ראוי בין הזכויות השונות של הגורמים הרלוונטיים בתיק זה". נוסח זה, כך הוסיפה וטענה המשיבה, "עולה בקנה אחד עם הצורך לשמור על זכויותיהם של מתלוננים בכוח, נוסף על המתלוננת בתיק זה ואף על זכויותיהם של עדים – הן בתיק זה והן עדים בתיקים אחרים". ועוד נטען, כי עמידתו של המערער על הדרישה לפרסום את הכרעת הדין, בין אם מדובר בפרסום מלא או חלקי, מעלה את החשש כי עסקינן במניע של נקמה במתלוננת, בעוד ששיטת המשפט בישראל "מבקשת לגונן על המתלוננת ולמנוע ככל הניתן פגיעה בשמה הטוב, בפרטיותה, בצנעתה ובכבודה". זאת, בנוסף לרצון "לעודד נפגעות עבירות מין לפנות לרשויות האכיפה ולהתלונן כדי להגן על הציבור מפני עברייני מין וכדי למגר את התופעה של פגיעה מינית הרווחת בחברה".

10. המשיבה 2 (להלן: המתלוננת), אשר יוצגה על-ידי עו"ד ליאת קליין, מטעם איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות תקיפה מינית, מבקשת, אף היא, לדחות את הערעור. בדיון שהתקיים בפניי, ביום 21.7.2015, נטען על-ידי עו"ד קליין כי בית משפט קמא החליט לסגור את הדלתיים בתיק זה, מתוך הצורך להגן על פרטיותה של המתלוננת, ואין כל סיבה לפתוח את דלתות בית המשפט, רק משום שהמערער זוכה מהאשמה שיוחסה לו. עוד נטען, כי פרסום הכרעת הדין עלול להרתיע מתלוננות בכוח מלהגיש תלונה בגין עבירות מין שבוצעו בהן, מחשש שזהותן ופרטי התלונה שהגישו יפורסמו ברבים.

11. בתום הדיון, הצעתי לצדדים כי יבחנו, בתוך שבוע ימים, את נוסח התקציר שהוצע על-ידי בא-כוח המערער וינסו להגיע להסכמה באשר לנוסח זה. ועוד הבעתי את תקוותי "כי תמצא הנוסחה המתאימה לפרסום תקציר הכרעת הדין, באופן שלא יביא לחשיפת זהותה ופרטיה האישיים של המתלוננת". למרבה הצער, הודיעו הצדדים, בחלוף התקופה המוקצבת, כי לא הגיעו להסכמה באשר לנוסח התקציר שיפורסם, ולפיכך אין מנוס ממתן החלטה בערעור.

דיון והכרעה

12. הכלל הבסיסי, ככל שמדובר בהליכים משפטיים, מעוגן בסעיף 3 לחוק יסוד: השפיטה, הקובע כי "בית משפט ידון בפומבי, זולת אם נקבע אחרת בחוק או אם בית

המשפט הורה אחרת לפי חוק". כלל זה מופיע גם בסעיף 68(א) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן: חוק בתי המשפט), הקובע לאמור: "בית משפט ידון בפומבי". מכאן נגזרת האפשרות, הניתנת לכל אדם, להיות נוכח באולם בית המשפט בעת התנהלות הדיונים; להתוודע לזהותם של בעלי הדין; להחשף לעדויות שניתנו במהלך המשפט; ולבסוף, לקבל את גם פסק דינו של בית המשפט, אשר אמור להתפרסם ברבים.

כפי שנקבע בבש"פ 2484/05 פרי נ' מדינת ישראל (18.7.2005):

"...אין חולקין שפומביות הדיון המשפטי, במובנו הרחב הכולל הן את קיום הדיון המשפטי באופן הפתוח לציבור הרחב והן במובן פרסום זהות בעלי הדין, מהווה סימן היכר לשיטה משפטית בחברה דמוקרטית, שיטת משפט המזמינה את כלל הציבור להיחשף לפעולותיה, ללמוד אותן, לבקרו ולהעריכו. פומביות הדיון חיונית היא. כך יכול כל אזרח להיחשף להליך המשפטי, בין אם עניינו בהליך הנו אישי ובין אם התעניינותו נובעת מכל טעם אחר. זכותו הבסיסית של כל אזרח לדעת, ללמוד ולחקור את המתרחש בתוך אולם בית המשפט, בטרקלין בו דנים על החטא ועונשו כמו גם את זהות השופט היושב בדין, את זהות בעלי הדין ואת טיבה של ההכרעה השיפוטית" (פסקה 4 להחלטתה של השופטת ע' ארבל; וראו גם בש"פ 5153/04 פלוני נ' ידיעות אחרונות (20.6.2004); בש"פ 4814/05 ביטאר נ' מדינת ישראל (26.7.2005); ע"פ 2137/14 הוצאת עיתון הארץ בע"מ נ' חנקישייב (10.4.2014); רע"פ 4755/15 שינברג נ' משטרת ישראל (16.7.2015)).

על חשיבותו של עקרון פומביות הדיון עמד השופט (כתוארו אז) מ' חשין ברע"פ 5877/99 יאנוס נ' מדינת ישראל, פ"ד נט(2) 98 (2004) (להלן: עניין יאנוס), באומרו:

"פומביות הדיון המשפטי - פומביות המשמיעה מעצמה פרסום - מקיימת צורך נעלה במערכת ממשל ומשפט פתוחה. הפומביות פירושה הוא - להלכה ולמעשה - שקיפות ההליכים בבתי-המשפט, ושקיפות מבטיחה בקרה שוטפת על הנעשה בבתי-המשפט... ועל דרך זה יכול כלל הציבור לדעת אם מתנהלים ההליכים המשפטיים באורח תקין. אלו הן השקיפות והבקרה החייבות להתלוות לכל המחזיקים בסמכות שלטון ואכיפה במדינה שאפיונה הוא משטר פתוח" (שם, בעמ' 110).

בצד הערך החשוב של פומביות הדיון, נודעת חשיבות, בהקשר הנדון, גם לערכים נוספים, ובכלל זאת: חופש הביטוי, זכות הציבור לדעת, וחופש העיתונות, ערכים הדוגלים במתן גישה חופשית ואפשרות פרסום של הנעשה באולמו של בית המשפט, לרבות פרסום חשיפת זהותם של בעלי הדין.

13. עקרון פומביות הדיון הוא הכלל, אך גם לכלל זה יש חריגים, המאפשרים לבית המשפט "לדון בעניין מסוים, כולו או מקצתו, בדלתיים סגורות..." (סעיף 68(ב) לחוק בתי המשפט). ההוראה הרלבנטית לענייננו מעוגנת בסעיף 68(ב)(5) לחוק בתי המשפט, שלפיו ניתן לדון בדלתיים סגורות "לשם הגנה על עניינו של מתלונן או נאשם בעבירת מין או בעבירה על פי החוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח-1998".

בהתאם להוראה זו, מתקיימים מרבית הדיונים, אם לא כולם, במשפטים פליליים שבהם מדובר בביצוע עבירות מין לסוגיהן, בדלתיים סגורות. זאת, מתוך מטרה ברורה להגן על המתלוננים בעבירות מעין אלה, מפני פגיעה נוספת העלולה להיגרם להם עקב חשיפת זהותם ופרסום פרטים קשים וטראומטיים אודות התקיפה המינית שהיתה מנת חלקם. מטעם זה, אין מפרסמים גם את שמו של נאשם, ככל שפרסום זה עלול לחשוף את זהותם של המתלוננים, ובעיקר אמורים הדברים בעבירות מין המתבצעות בתוך התא המשפחתי. לסגירת הדלתיים בהליכים משפטיים מסוג זה יש גם טעם נוסף, כפי שהובהר בעניין יאנוס:

"מטעמים שבצנעה, בכושה וברצון לשמור על הפרטיות - אלו תכונות מולדות באדם - תתקשה אשה להעיד בבית-משפט בפומבי על עבירת מין שבוצעה בגופה או שהייתה קורבן לה בכל דרך אחרת, וצנעה וכושה אלו יכול שתבאנה אותה שלא להתלונן על אותן עבירות שמא יהא עליה לחשוף בפומבי את המעשים. היעדר תלונה על מעשים שנעשו תפגע, למותר לומר, בעניינו של הכלל, וסגירת דלתות בית-המשפט לעת הדיון המשפטי באה להבטיח מראש כי אשה תתלונן במקום שראוי כי תתלונן" (שם, בעמ' 115).

14. סגירת הדלתיים מובילה לאיסור פרסום כל פרט הנוגע לאותו הליך משפטי, כפי שנקבע בסעיף 70(א) לחוק בתי המשפט, "לא יפרסם אדם דבר על דיון שהתנהל בבית משפט בדלתיים סגורות אלא ברשות בית המשפט". הנה כי כן, בית המשפט רשאי לפרסם ביוזמתו, או לבקשת מי מהצדדים, פרטים מההליך שהתקיים בדלתיים סגורות, לרבות את פסק הדין שניתן באותו עניין, כולו או חלקו. יצויין, כי, ככלל, נוהגים בתי המשפט לפרסם הכרעות דין בעבירות מין, תוך השמטת פרטים מזהים אודות

המתלוננים, וכן הדבר לגבי פסקי הדין הניתנים בערכאת הערעור, כאשר אף כאן נעשה הכל על מנת למנוע את חשיפת זהותם ופרטיהם של המתלוננים. כך הוא הדבר בפסקי דין מרשיעים, ונשאלת השאלה, האם ראוי לקבוע כלל שונה כאשר מדובר בפסק דין מזכה? כפי שיובהר להלן, אינני רואה כל מקום להבחנה בין פסק דין מרשיע, לבין פסק דין מזכה, ובשני המקרים יש מקום לפרסם את הכרעת הדין במלואה, תוך השמטת כל פרט מזהה אודות המתלונן או המתלוננת, וכאמור יש צורך, במקרים מסויימים, גם להימנע מפרסום שמו של הנאשם.

15. המשיבות, בהתנגדותן לפרסום הכרעת הדין, משליכות את יהבן על פסיקתו של בית משפט זה בעניין יאנוס, אך לטעמי פסק דין זה אינו תומך בעמדתן זו. בעניין יאנוס, עמדה על הפרק שאלה אחת ויחידה, והיא, האם יש לפרסם שמות של מתלוננות בעבירות מין, לאחר שלא ניתן אמון בעדותן, ועקב כך זוכו הנאשמים – זיכוי מוחלט? שאלת פרסום הכרעת הדין כלל לא עמדה לדיון בעניין יאנוס, וגם האסמכתא שהובאה מתיקון החקיקה בבריטניה משנת 1992, מדברת על איסור פרסום פרטיו האישיים ותצלומו של מתלונן בעבירת מין, הא ותו לא.

נקבע בעניין יאנוס, כי למעט מקרים בחריגים, שבהם יגבר האינטרס הציבורי שבפרסום שם המתלוננת, יש להימנע מפרסום זה, וכפי שהבהיר השופט מ' חשין "אינני סבור כי פרטי זהותן של מתלוננות חיוניים הם להגשמת זכותן של הציבור לדעת, או כי תורמים הם לביקורת מערכת המשפט" (שם, בעמ' 122). עם זאת, הוסיף וקבע השופט מ' חשין, כי הדברים אינם כה פשוטים, שכן "השיקולים המורים אל עבר ביטול צו האוסר על פרסום שמה של מתלוננת שווא, שיקולים ראויים וכבדי משקל הם. בייחוד לענייננו הוא השיקול של הרתעת מתלוננות מפני תלונות שווא".

לאחר בחינת מכלול השיקולים הצריכים לעניין, בנסיבות שהתבררו בעניין יאנוס, נקבע לבסוף כי אין לפרסם את שמות המתלוננות.

16. בענייננו, אין מדובר, כזכור, בפרסום שמה של המתלוננת או בפרסום פרטים מזהים אודותיה, למרות שנקבע בהכרעת הדין כי מדובר במתלוננת שווא. כל שמבוקש הוא לפרסם את הכרעת הדין המזכה, ואומר כבר עתה, כי לא מצאתי כל ממש בהתנגדותן של המשיבות לפרסום זה. כאמור, הכלל הנקוט בדינו הוא כי יש לפרסם פסקי דין, ולא מצאתי כל טעם מבורר על שום מה יש לסטות, במקרה דנן, מכלל זה.

לפיכך, הנני מורה כי בית משפט קמא יפרסם באתר בתי המשפט את הכרעת הדין שניתנה בעניינו של המערער, במלואה, לאחר השמטת כל פרט מזהה אודות המתלוננת. אני ער לכך כי, פרטים מזהים כאלה ואחרים בעניינה של המתלוננת, שזורים לאורכה ולרוחבה של הכרעת הדין, והמלאכה אינה פשוטה. עם זאת, הנני סבור כי, בשם עקרון פומביות הדיון; זכותו של הציבור לדעת; וזכותו של המערער כי פרטי זיכוי מכל אשמה יודעו ברבים, יש לעשות מאמץ על מנת להביא לפרסום את הכרעת הדין, תוך השמטת הפרטים המזהים אודות המתלוננת.

17. לאור האמור, דין הערעור להתקבל.

הנני מצפה כי פרסום הכרעת הדין המזכה באתר בתי המשפט, יעשה בתוך 14 ימים מהיום.

ניתנה היום, י"ד באב התשע"ה (30.7.2015).

ש ו פ ט